

Somnis trencats

Encalsant...

N'Elisabet havia estada mala durant l'autumne, molt mala, moridora.

Després de dos mesos de malaltia greu, entrà dins un període de convalescència lenta com l'hivern.

L'enfredoriment covava la natura.

Un bell dia de Janer, dins l'abatament de son organisme, la jove sentí una vibració llunyana, débil com un recort esborradis, desvel·lada per la visió involuntaria de la primera postal rebuda de n'Amador.

Ab lo front en els vidres de la finestra de sa cambra, contemplava'l petit jardí de ca seva, la vista vaga, mullada d'indecisions.

Una mota de margalides badava al sol la pal·lidesa de ses floretes afanyoses de llum y vida, com un sanatori de nines orfes en convalescència.

Per sobre'l poble s'escabellaven fumaroles blavisses encalsades pel ventitjol fret de Tramontana. A fòra vila'ls amel·lers y figueres estiraven llurs formes d'esquelètica nuesa dins les lluminors del mitx dia, com boldrons d'espauemes empedrehits.

Al entrellum guaytava'l bech del Puig-Ros, escambuxat de càrritx, pentinat de sol.

N'Elisabet s'assegué a una butaca, s'estirà la falda sobre'ls genolls, se cubrí'ls brassos ab l'abric y tombà'l cap sobre'l respaller ab los ulls mitx cluchs.

Un cocó d'aygua a través dels vidres reflectia'ls raigs solars en el cel ràs de la cambra belluganthi flors de sol.

Y tornà pensar en n'Amador, aquell jove simpàtich qui antany durant una *lournée* de vuyt dies s'era fet interessant fins esdevenir-li necessari. Després li havia escrit, y ella—qu'havia de fer? no li devia atencions? havia de parèxer grossera?—li havia contestat, iniciant una correspondencia qui prest se trencà per mor de sa malaltia, dexantla en *descubert* ab n'Amador.

Borrosament atravessà sa memoria tot aquell lapse de temps y formulà un dubte: «Si escriuré ò nó?» però la peresa y la debilitat de la convalescent vanceren y se resolgué per la negativa tot justificantla: «Després de tant de temps ja no pensarà en mí!» Llavores senti frisson d'estar bona de tot, de rependre la normalitat de sa vida, de sortir a passetjar, de veure *l'enamorat* encara que no anàs «bruxada per ell» (com havia dit a n'Amador), de menjar garballons...

La cambra tornà vermellosa... després blava...

S'era condormida.

Passaren dos mesos. La convalescencia seguía penosament ab returades y qualque mica de reculada.

En la tebior dels dies soleyosos sentia dins l'aturdiment de son organisme una especie de crexensa fisiològica, multiplicament de cèlules qui pessigolletjava son sistema nirviós en afanys de juvenesa, y la jove s'amarava de la bondat de la tempura embevent la dolsor dels dies quasi primaverals; però una mica d'esfors, un poch de fadiga, una miseria d'enfredoriment, la retien obligantla a fer lllit un dia sencer ò dos ò tres, fins que's restablia la normalitat de sa convalescencia.

Com sufria sa juvenesa esburbada y trullosa!

En les hores mortes resava... y somniava, texint quadros de ventura ò de dissort, y si per ventura l'imatge de n'Amador s'es-tergia dins les terbolenses de son remembrament, la mirava ab simpatia fins que'l vol d'una mosca, un siulet ò una veu esbarrada, una conversa de dònes en el carrer, la visió del bech del Puig-Ros, qualsevol futesa, li esborrava totalment aquella imatge, y s'afonava en l'immovilitat del no fer rès, experimentant una fluxetat de dol-sura voluptuosa.

A la darrería del Mars sa convalescencia s'accentuà francament. Els dies eren més dolsos, ses potencies animiques més clares y ses funcions fisiològiques més normals. Ses galtes s'animaren ab color tèbia de flamarada y sos ulls verdosos, de fulla bronyida d'olivera, reflectien la joia y la potencia de sa juvenesa resurgent.

Ovirava sa malaltia com un recort emboyrat de llunyanía y relligava l'*abans* ab l'*ara* per sobre aquell bocí de vida inconscient.

Era el dilluns del Ram.

El temps anava alisot. Bufava la tramontana masella d'emanacions salobroses.

El firmament, ensostrat de nigulada baxa, formava un immens canó de foradada, obert a Mitjorn vers hont s'estenia una planura infinida.

Un carril de núvols tornassolats, de saim y nacre, atravessava la clarura del entrellum mitx-partintla en dues mars lluminoses: la de sobre, de satí ab pinzellades coralinoses; la de sota, pàl-lida, es-tratificada de grisors. Part damunt s'hi badava la gran vela nigu-losa, negrenca, rivetetjada de sol.

La convalescent era beguda pel misteri de la llunyanía diáfana, y en sos anhels de deslliurament, els ulls plens de claretats, se sentí embargada de tristesa subtil, fonedissa, com la d'una anyo-ransa vagarosa.

Les oronelles silencioses ziczaguetjaven l'espai.

De la costa propera arribava l'udol sort y rogallós de la mar cinglada per la Tramontana.

L'hora-baxa queya.

Dins la vila grisa hi flotava el rodar trist dels carros de feyna, el caminar balder dels foravilers qui se retiraven, la xerradissa dels desenfeynats. Qualque gall se despedia olímpicament ab son cant d'estridencies fades.

La jove anava a recullirse.

La cambra era blanca y clara, suaument invadida de penombra.

De sobre un canterano prengué un tassó gran de llet bevént-sela a glopets. Un tel blanquinós accentuava la polidesa de sos llavis com un mitx-riure blanch.

Cop-en-sech entrà dins la cambra el germà menut: «Jés!» Dexà una postal sobre'l canterano y fugí corrents.

Era d'ell. Semblava un telegrama: «Sabidor de la seva malaltia, desitx *ansiosament* tenir noticies de vostè.—Amador.»

La jove experimentà una emoció dolça; alleugeriment d'un pès, la fexugor del qual no sentia abans; una especie d'estirament dins el repòs, qui fa semblar qu'un estava cansat: «Pensa en mi!» y un afalagament de carícia de seda li corregué per tot el còs.

Se colgà sense cloure les persianes.

La claror s'esmortuhia; la penombra anava en crexensa.

Dins la llua d'un mirall s'hi reflectien les tonalitats de la claura mitjornenca bronyides de suavitats crepuscolars en dolça gamma de matisacions.

D'aquella coloració somiosa, la imaginativa de la convalescent en fabricà un món de idealitat imprecisa qui l'amarava de xalament, sense desitxos ni violencies, mullada de quietesa.

Y dins aquella apacibilitat vegé, ab mica d'alarma, estergirshi tres siluetes borroses que reconegué intuitivament: La del seu germà gran, dos anys major qu'ella, ab quí, de petits, havia jugat fraternalment a noviys y qui, durant la malaltia, s'era portat ab

miraments de tal.—La del enamorat qui desde nin li corria derre-
ra, malgrat les entremaliadures d'ella per espolsàrlose de demunt;
car no «anava de festetjament»; y aquella fidelitat, anch que a vol-
tes la trobàs embafosa, li produhía admiració y agrahiment.—Y a
lo últim, tota esfumada, la silueta d'aquell intrús qui perillava es-
devenir element de pertorbació, però que li havia fetes fruhir sen-
sacions insomniades, misteriores, plenes de la sugestió de lo des-
conegut.

«Demà li escriuré,—pensà.—En mitx de tot, es simpàtich y...
pentura no'l veuré pus... ò a lo més de rampellada!»

Tocaren les set. Fòra de la cambra sentia'ls batechs acompas-
sats d'un relloige qui imperturbablement esmicava'l temps.

Tot restava encoxinat de fosca.

Pujà sa mare. Sobre'l canterano encengué una animeta ab tor-
nallum de llaua qui, tot servint de ventalla a la jove, havia permès
a sa mare matar, feynetjant, les vel-lades lentes y doloroses de
malaltia greu. Aleshores, el reflex se dibuxava sobre la blancor
de la paret, al costat del mirall, formant una hortensia de llum
qui's balancetjava irregularment com una péndola anormal.

La convalescent, en molla passivitat, surava dins penombres
blaves. Clucava'ls ulls voluptuosament, embadalida per les vague-
tats esborradisses d'una visió interna, y desiare'ls obria per con-
templar la flor lluminosa.

El blè congriava cremalló, minvant la potencialitat lluminica.
La cambra era una mar d'ombres rissades de fosca.

La hortensia de llum se metamorfosetjava. Ara li parexia una
tallada de safetnària vista contra-claror. Clucà'ls ulls una bona es-
tona; quan los tornà badar, tres copets del reflector, accentuaven
tres grums de fosca sobre la superficie lluminosa donantli aparen-
sa d'una gran flor de favera. La claror minvava y la flor s'era
convertida en una papallona sinistra... Després, en una testa de
mort flotant sobre un llach de bellumes.

El cap-de-mort se desferrà y llenegant de costat per la paret,

sigilós com un tallanassos, anà a identificarse ab lo cap de la jove. Tenia'l cap de canavera! Era morta! Jaya sobre una tela de llatra texida ab brins de lluna, mostiys, groguenchs, com tires de pell de cadavre; y'l *tec tec tec* del rellotge resplandía dins son cor ab renou de buyt esparverador.

Un a cada banda del llit ploraven el germà y l'enamorat, y ella ab veu llunyana qui 's trencava a flor de llavis, les donava coratge sense convicció: «Beneys! No veys que somiy?»

Dins la mar d'ombra llambretjant, qui tot ho embolcava, s'aplegaren dues bellumes y formaren un ull; després altres dues y formaren un altre ull; tots dos minúscols, orats, vidriosos, fascinadors; y ella les conexia y la cridaven y la xuclaven ab sugestió d'abisme.

Un llambreig lívit dibuxà un perfil conegut en torn de les ninetes. Ah; si! Era *ell*, n'Amador, qui la s'en volia portar dins una barca de lliri mostiy p'en mitx de les bellumes tenebroses: «Vinal Vinal» y sos ulls s'engrandien, s'humitetjaven, tot saturantse de dolsura: «Vina! Vina! Amada meva! Hermosa meva!»

Ella volgué mitx-riure, però a la cara no hi tenia nirvis, no hi tenia músculs, res més qu'òssos qui se constrenyien en un arrufament galvánich.

El germà y l'enamorat ploraven: «Beneys! No veys que somiy?»

Ell la cridava: «Vinal Vinal!» més ella no's podia moure.

Temptà un esfors suprem: «Deu meu!...» y la llatra de brins de lluna tornà negre, el bellugueig de la foscor s'estingí, tot s'esborrava y ella s'afonà dins una pura tenebra iners, buyda, caòtica.

Lo endemà el temps era rúfol y ploviscós. Per la Serra llengaven boyres arrossegadisses; la planura s'allunyava com una membransa; la vila era tenyida de Quaréma.

La convalescent se llevà gran-diet y se senti oprimida per la grisor diurna. Ella esperava un bell jorn!

Guaytant dins el jardí a través dels vidres, afinà un botonet de farsèdia, el primer, qui en un frissament de viure, s'era desclòs entre la lluyta del hivern y la primavera; y aquell símbol de resurgiment feu be a la jove, dexantli, non-obstant, una agre-dolsor de mitx-riures y de llàgrimes.

«*Li hauré d'escriure!*» pensà.

Y li escrigué, contantli qu'havía sufrít dos mesos de malaltia dolorosa «molt dolorosa!» y que ja'n corrién tres de lenta convalescència; que ara, gracies a Deu!, millorava molt y ja anava per bona... Que li agrahía l'interés que's prenía per ella... Qu'anyorava aquells dies d'antany...

Se fadigà una mica. Prengué un tassó de llet. Rebé una amiga. Se distregué.

Defora, llunyedà, se destriava el bech del Puig-Ros, escambuat de brusca, pentinat de grisor.

II

Refermaren la comunicació epistolar brufada de reticencies, interrogacions y admiracions. Lo de sempre: un idili nou ab mol-los vells.

N'Amador, malgrat els seus vintisset anys, experimentava per primera volta ànsies inquietes, perennals, com les perennals inquietuts de la mar, qui s'intensificaven en esperar lletra d'ella fins a produhirli en el baix-ventre una forta sensació de vacuitat.

En de-dia, obsessionat d'ella, la *veya* tota sana, ab l'esguart plé d'humitats, els llavis vessant mitx-riures, les galtes de satí-rosa, els cabells de seda, gallarda, jonquivola, auriolada de bonesa; y de nit la somniava dins una radiositat indecisa, plena de sugestió.

Y poch a poch se concrecionà dins l'esperit del jove un desitx imperatiu, de gelosía persistent qui'l pessigava ab encarnatjament

de tortura: el desitx de revèurela y conversar ab ella y bèureli l'esguart.

N'Elisabet, per son cayre, se sentia intrigada per aquelles relacions de contrabàndol, fruhia la voluptuositat d'aquella cosa secreta com en les llunyanes bel-lendines de colegiala cap-de-bandola, y s'abandonava peresosament al ritme sugestiu de la il·lusió.

A mitjan Abril ella insinuà, per carta, que prest aniria a Ciutat y... li enviava un *pensament*.

N'Amador tocà ab lo dit el cel. Li preguntà, quin dia? y ella contestà tot-d'una indicant fins-y-tot l'hora del tren.

El vespre abans, el jove fou près de desvel·lament y mala-jeya, y quan se condormí, ja de matinada, encara somnià en ella.

Se llevà dejorn y partí abans d'hora. L'impaciencia l'esmicava.

Feya un bell jorn de primavera. El Llevant estava empolsinat d'argent; lo reste del horitzó, clar com una mirada d'infant.

Tot era vert. La terra exultava sota un mantell de verdor jove y fresca talment una esperansa de nina adolescent covada per l'esguart del sol abrilench, també perfumat d'adolescencia.

Tor era ressorgiment, ufanía vital, esclator juvenivola. Adhuch les montanyes agegudes peresosament dins l'entrellum oferien turgencies vagaroses y enrodoniments de maternitat.

El jove se rebetjava dins la delicia matinal, plè de jubilacions, pres de frissors ubriagants.

Prest *la* veuria! y encobehit d'esperanses, son pensament volcava inconstant, esbocinat, subtil, en somniositats opalines.

A la partida del tren, n'Amador sentí alleugeriment d'esperit com un aerioplà qui amolla lastre,—*Córre, vòla, sus!*—y un bon tros abans d'arribar a la estació d'*ella*, ja estava abocat a la fines-treta, tot anhelant, la vista àvida, ab una sensació d'axutor a la boca.

N'Elisabet era al *anden* vestida encara d'hivern y era... tal com ell l'havia somniada. Se senti près de torbació, circulà per sos nir-

vis un calfret bascós com si li esdevengués un defalliment de baticor; mes, quan ella'l reparà y sos esguarts se toparen, l'esperit del jove reaccionà. Una baverada de satisfacció li tenyí instantàniament el rostre de carminositats pudoroses. Y ella que li mitxreya picardiosament demanant si hi havia lloch dins el cotxe!

—Si, sí! Múntin!—

Obri la porteta y li allargà la mà per aydarli.

—Gracies!—

Ab ella venia sa mare. Hi hagué mica de presentació. Després els dos joves s'assegueren un enfront del altre com a la *tournée* d'antany.

Ellà li contà tot el procés de sa malaltia, les vicissituts passades des que no s'eren vist, noves dels demés companys de *tournée*, y poch a poquet s'aillaven dins la intimitat confidencial del *any-passat*, aquella intimitat qui les feya parèixer novius, tan golafrement ensaborida per n'Amador.

La mare becava deliciosament.

N'Elisabet deya qu'havia tingut el pressentiment de veurelo aquell dia y que n'estava ben contenta. Ell també n'estava contentíssim y li explicava l'afany de veurela, dient que la seva imatge era l'única pinzellada de color dins la grisor de sa vida, l'única nota jubilosa dins la monotonia de sa existencia; y sa veu esdevenia calda, tota vibrant de sentiment.

Ascoltant aquella quasi declaració ab un fons de complacencia íntima desfressada d'ironies benevolents y una mica emocionada, ella l'esguardava com qui contempla un enigma, y sos ulls llambretjaven picardies femenines.

El temps llenegà com una exhalació.

A l'arribada'l jove les acompanyà fins a ca'una tia d'ella.

N'Elisabet encara no estava be de tot: caminava molt lentament y un no-rès la fadigava. Just venia per veure'l metge. Se'n tornaria l'endemà y no era probable que se vessen fins allavors, però... s'entornarien plegats. Arreveure!

A les dèu passes, n'Amador se girà darrera. Ella mitx-rient el despedia ab la mà.

L'hora-baxa, n'Amador amarat de benauranses *reparà* que l'arbreda urbana rumbetjava pompes primaverals.

Sobre la ciutat l'atzur del firmament negretjava de velzies, folles, erràtiques, resumint totes les entremaliadures de la diada en l'esbojarrament de l'hora-baxa. A remolins esquexaven l'espai d'arpegis estridents com fugues bronidores de *semifuses* ò se desfeyen en giscladissa d'alegria selvàtica, per més tart arredossarse, piulant dolsament, dins les encletxes y crulls filigranats dels archs-botants de la Seu. Formaven una gran plana de música viva, ab notes autofòniques, moventse alloure dins la unitat del Ritme Suprem.

El jove seguí fins a la *Riba*. Son pensament tot embegut d'*ella* se perdé dins les vaguetats suggestives del crepluscle, bressolantse com una gavina sobre la bronidissa ondulosa de les aygues.

Quan se retirà, 'l cel se mullava de celistia, les aygues fosforetjaven en pessigolleig de fosca lluenta, l'horitzó s'anyorava dins la suavitat melangiosa de les llunyanies.

Se'n tornaren plegats.

—Ja està llest de feynes?—li preguntà ella dolsament irònica.

—Nó; no encara... y vosté?—

N'Elisabet s'envermelli lleugerament, l'embolcà dins un esquart picardiós, y respongué:

—Jo tampoch: les acabarem p'es camí.

—Me sembla qu'es temps me curtetjarà, però l'aprofitaré tot quant puga.—

Comensaren a *aprofitarlo*.

L'*anden* bollia y sa remor era esquexada per les estridencies axordadores de la marxanderia ambulante: *Cacquets y vellanes!* Era un crit sèch, just dues martellades bessones sobre la cabota d'un clau aficat de tot. *Gaceetaaaa!* D'un timbre agut com una picada

de moscart. *Los Sucesos, A B C, Nuevo Mundo!* Ab veu arrossegadissa, abaritonada, suanyant ayguardent. *Guyes y sabò!* Rogall de nina secallona. *Fresqueee!* En cromatismes descendents de soprano a baix. *La Tarde!* Veu de pollastre, mitx-figa mitx-ram.

L'oratjol feya tremolar les fulles dels polls-blanchs. Els tocantardans arribaven pantatjosos.

El tren partí.

Dexaven enderrera les construccions urbanes, y'l monstre de ferre sortia a camp-ràs llansant un bramul de llibertat com una ironia a la serra immòvil, ajeguda davant dins la llunyania, just un altre tren fora-forja, retut, mitx desfet, en ruines acaramullades.

La mare restava admirada de la intimitat dels dos joves, tota inquieta y mal-a-pler, fulgurant mirades de malfiansa qui arribaren a excitar la nirviositat de sa filla.

N'Amador no hi parava esment. Embegut de la presencia d'*ella*, li xuclava l'esguart, s'amarava dins la claretat de sa mirada y xalava de benauransa, com el tamarell qui reculleix el vapor d'aygua flotant dins l'atmòsfera seca y s'amara d'homitats voluptoses.

—Ja arribam!—

El tren s'aturà. Una veu espallissada nomenava una estació. N'Elisabet havia de devallar!

Se despediren. Ell restà a la finestra fins que la pogué veure. Després se va asseure abatut.

Al cap d'una bona estona guaytà. El tren corria per dins una garriga morta. Un cà esperitat l'encalsava lladrant furiosament.

Sobre el *Teix* hi planava una massa nigulosa com un block de marbre vetetjat de rotjors. El sol s'hi amagà derrera despedint cascates d'ocre lluminich qui invadien les fondalades de la Serra ab esplendorositats d'apoteosi.

—Petra! Un minut!...—

Aquell vespre el toth de la *queda* sorprengué n'Amador sobre

el terrat de ca-seva, la vista perduda dins l'immensitat de l'esperansa polsada d'il·lusió.

Els camps florits embaumaven l'ayre d'emanacions primaverals; els grins, ascetes de la nit, psalmodiaven monotonies de dolor estrident; dins un sementer brollaven cants de guàl-lara com clapoteig intermitent d'una font de sonoritats.

La vila s'agombolava dins un jas de reculliment, abrigada de remors quietes.

El jove seya a un pedris, el còs tombat cap enderrera, el betcoll reclinat sobre la parabanda. Fitorava l'ignot del espay; després aclucant els ulls s'afonà voluptuosament dins una pura tenebra de fosca y de silenci plena de dolsors embriagants. Quan los tornà badar, el firmament s'era girat rodant cap *avall* y formava un occèa de celistia qui s'estenia misteriosament *a-baix* d'ell ab solada de grumellons de llum. Y ell restava sospès en una regió d'inconsciencia, abocat sobre la buydor immensa, contemplant aquella mar estranya, ullprenidora, qui convidava l'esperit a deslligarse del còs, abandonar-se y dexarse caure dins la quietesa dolsa. La vista fita, enlluernat de fosca, li semblà que moral-moral la terra s'engrandia y el firmament s'allunyava, s'allunyava! L'horitzó s'encongí y ja no més aguaytava l'infinit per un forat de lluern, per un binocle al enrevés, vejent la nit buydada dins un cocó plé d'aquella celistia dolsa, de llet y claror, ab solada de grumellons de llum.

III

L'entrevista se repetí en anàlogues circumstancies.

En la correspondencia entremetja *ell* li havia demanat el *retrato*, primer tímidament, després ab insistencia calda, vibrant, per últim casi ab exigencia, y si be de primer entuvi *ella* havia refusat, al capdarrer sa esquivor par que se fos aximplida fins a no donar

ja més excusa que no fiarlo al correu oficial y preferir enténdrese de paraula. Quan se tornaren veure, n'hi dugué dos de distints per tal que n'escullís un y ell «per no haver de triar» els volgué tots dos. N'Elisabet... *s'hi resignà*.

Per què? Havía arribat a entendre—y no era precis cap esforços—que'l cor del jove bullia de passió qui, si encara romania resclosa, perillava esclatar prest y desbordellarse ab impetuositat de cràtera volcànica: *veya* el sentit d'aquella frase estranya: *estich enverinat de tu* qu'ell li havia escrita y qu'ella l'havia presa per una hiperbole de mal gust; però, què fer?

L'ingenuitat curiosa l'empenyia vers l'ignot d'aquell misteri, la malícia femenina l'embojava de reserva expectant, y la reflexió li aconsellava decantarse y fugir cercant redós en l'estimació vella, de llisori fisiològica del seu enamorat.

Era un enigma indesxifrable a ella mateixa. Contestava a les cartes del jove sens amollar penyora, sempre trullosa com una oronella. Les lletres eren grises com un cendrer, però desiare hi espurnetjava qualque caliu tot ablamat, flametjant, enlluernador.

Invadida de nous sentiments, no havia tengut coratge per analitzarlos y definirlos ab precisió, y en les hores de lleguda, quan se trobava cara-per-cara d'aquell misteri, no gosava explorar-lo resoltament, ans preferia escutar-lo desde'l llindar, velada de vaguetats, com una esfínx qui escruta impassible'l misteri august de les solituds y se digna rebre homenatges d'adoració muda a través de la llunyania.

En plena canícula rebé d'*ell* una lletra ardorosa, a la vorera de mar. La hi porta de la vila son enamorat. Era prop de mitx-dia, però no la lletgí fins després de dinar, completament sola, recolzada sobre una miranda ombretjada de tamarells.

A un costat s'estenia la mar tranquila com una concentració blava d'ires dormentes; al enfront, les muntanyes de Llevant esfumantse dins la disolució de la llunyania; a l'altra banda, la planura

inundada de vivors trèmoles de llum en una mar de transparències rutilants.

Su baix, dues gallines pantatjaven arredossades dins l'ombra, immòvils sobre una cama, les ales mitx-desplegades, el bech desclòs, un ull encortinat y l'altre al aguayt; papallones blanques, color d'arena, boyetjaven baix-baix, mandrosament; llunyet, un remat de bous *prenint el sol* lluien ses grans còrpores d'or, estúpits, concirosos; dins les fulgors de la planura voleyaven *bruxes* de calcida, indecises, esvahidisses, com pensaments de glassa. Al horitzó marítim s'hi dibuxava una vela, al horitzó terral un glop de nacre.

N'Elisabet lletgia en mitx d'estridències de xigales, remoreigs de tamarell, ronquets de la mar, sinfonia d'echos d'una veu qui li deya ab ardors selvatges: *T'estim, anyorada meua!*

Y ella, l'estimava? Era el primer pich que s'atreuía a abordar aquell problema, empesa per una forsa inconscient qui se concrecionà dins la laxitut de la mitx-diada y de la digestió.

Va esser embolcada de somnolències.

Dins el chaos de llum, vegé en el fons d'una bardissa l'imatge del enamorat qui de nin li corria derrera, enlluernat d'ella, contemplatiu, com una granota enamorada del sol; y flotant a l'altura de la carena esborradissa de les montanyes, l'imatge de n'Amador l'aguaytava avariciosament, selvatge, la vista famolenca fita en ella, com un riffeny qui contempla y acaricia la possessió d'un fustell nou. Y l'imatge del extern era més atrayent y suggestiva, però, tota misteriosa, li feya por, dementre que l'altra, blana, dolça, devota, li inspirava la confiança y familiaritat de cosa coneguda.

Ella no n'estimava un ni altre. L'afany ansiós qui tortura el cor de delícies, la retensa absoluta y exclusiva a un'altra persona, l'amarament del estimat, la disolució y anul·lació del propi esser dins un altre esser, no les conexia. Era jove y bella, y les adoracions eren homenatges deguts, qu'ella tenia *dret* a exigir a cambi d'un sentiment de simpatia vers els dos joves. Havia confusa la

benevolensa ab l'amor, però ara, ab endevinació intuitiva, veyia que no ho era.

L'amor! No essent més que un medi pera assolir el matrimoni, per què aventurarse dins les incertituts del amor d'aquell desconegut? Per paga se presentava ab un selvatgisme, ab una indomabilitat, que li feyen por! Per ventura no era millor l'apacibilitat rutinaria y monotònica del enamorat ab la que ja s'era connaturalizada, fentne'l preludi gris d'una existencia també grisa?

Son esguart distret seguía la rotació d'una bruxa fins que se perdé dins l'escambuxament d'un tamarell.

Nó, no era hora de dubtar! Seguiria ab l'enamorat y rompria de tot, violentament si mester es, ab n'Amador. Però aquexa resolució esquexà quelcom dolorosament en les més íntimes pregoneses de son sér. Sentí una pietat immensa per *ell*, un gran penediment d'haverli donades esperances, d'haverlo *enganat*—aqueix era el mot exacte—per un passatemp de vanidat egoista, per *coquetèria*.

Ay! pensament la feu empeguehir de sí mateixa.

Malgrat tot, li escriuria insinuantli una entrevista, y de paraula, ab compassió real y amor fingida, el desil-lusionaria. Y endevina que matar il-lusions era cosa cruel, era ofici de butxí.

Si no l'hagués conegut!...

A l'ombra d'una roca raurada per les ones, un mariner preparava la minestra.

La vela del horitzó s'apropava: el glop de nacre s'era esvahit.

Dins la planura, papallones, bruxes, pampelloles, fulgors rutilants...

Tot lo dia pensà en n'Amador, com en persona amiga qui suporta una desgracia.

L'hora-baixa, el seu enamorat l'entujà sense sebre per què. El trobava fat, nial de gracia.

Una de les amigues de *tournee* li mostrà una postal rebuda de

n'Amador ab motiu de la seva festa onomàstica, l'Assumpta. Era «moníssima». N'Elisabet en tengué disgust.

Un mariner, ab timbe de corn cridava l'atlot de barca qui nomia Amador, y dins la solemnialitat del hora-baxa, sobre la coloració fantàstica de la mar llisa, retrunyia el nom obsessionador multiplicat pels echos de la plaja: *Amadooooó!*...

Aquell vespre la jove, tota agitada y nirviosa, somnià confusament pampelloles convulses, planys de tamarell, tenebres sangui-noses, una esponja axuta, bruxes aperduades, rates-papallones, gemechs vius dins la mar morta, un corn qui a flor d'aygua cridava: *Amadooooó!*

IV

No se veren fins a l'entrada del autumne.

Ell li havia escrites varies lletres ardoroses, de les quals, unes, sols no sabé si eren arribades a la seva destinació; altres, havien obtenguda una resposta enigmàtica y sospitosa.

Però ell esperava! «L'esperansa es la vida»—li havia dit ella en una de ses cartes, y n'Amador s'aferrava a n'aquexa afirmació qui, per sa provinensa, semblava una promesa.

L'esperansa! En aquest món es la felicitat matexa; el sol y la llecor de la vida qui la fan germinar en florida de belleses y bondats.

Y la vida del jove era perfumada d'esperanses!

Desde'l terrat de ca'seva, destriava'l bech del Puig-Ros qui guaytava sobre'l poble d'*ella*, montanya amiga perque estava prop d'*ella*.

Els hora-baxes, dins l'acromía crepuscolar, sovint s'ensensava ab l'esguart perdut vers l'horitzó d'aquell endret.

Prop de la vila, en el fons d'un regueró, jeya'l cementeri baix d'un turonet ab corona de talayots.

Durant aquelles hores augustes, de místich reculliment de la natura, ab horror de visió nocturna glapia'l misteri històrich d'aquells dos geroglifichs—*els talayots! el cementiri!*—compendi abreuiat de la historia del seu poble, del seu passat ancestral, plè de boyrositat y grisor y monotonía, sellonat de petiteses humanes, llampechs de temor y esperança, d'alegría y dolor, d'amor y odi.

L'entrellum s'esborrava en dolsa difuminació, y dins l'apagament visual sentía desvel·larse una potencia nova, com una sobrevista qui pasturava a-pler dins l'aclariment d'un món a venir surgits allà-de-llà'l present y la llunyanía, tot caòtich, hiperbori, embaumat d'amor; y'l *veya* engrandirse en ondes concèntriques d'il·lusió en torn del bech del Puig-Ros. L'ultra-sguart se sefractava en el cayre de la montanya endevinada, tot esbrinantse en efusió amorosa y anant a caure sobre'l poble d'*ella*, sobre ca'seva, sobre *ella* matexa, circuintla de llumenaria y de visibilitat.

En aquell embadaliment, el dia s'aclucava sota la immensa pipella de la nit escaldada de crepuscle.

V

A la derrería del Setembre, n'Elisabet insinuà una entrevista a la *capelleta de Bellver*, «a les quatre del capvespre.»

N'amador estranyà la laconicitat de la invitació, però sense ferne gran cabal. Males quimeres poques, acudí a la cita acariciant projectes de regularisació *definitiva*.

El temps era estirat, l'atmosfera vibrant de puresa, l'horitzó sense llunyanies, el cel d'atzur turquí.

Enfront de la mar, sobre'ls fils de la xerxa telefònica s'hi aplegaven esbarts d'oronelles giscant trullosament, com una pauta mu-

sical de notes vives y desbaratades. S'atepien, s'apilotaven, el cor petit d'inquietut, afanyoses y temoreques, xalestes y malencòniques, viverones d'espectació y quimera, trémules de febre emigratoria.

Hi havia llebetjada.

Partirien les emigrants? Cercadores perpétues de la primavera, enamorades inquietes del sol, sacerdotisses folles de l'esperansa com el cor humà, s'arriscarien a defiar el vent y enfonyarse dins l'horitzó ignot? Qui sab!

N'Amador prengué ventatja al temps. Rebetjant voluptuosament son esperit dins una fal·lacia d'esperansa, enfilà la muntanyola de Bellver.

En el cim emergia la fàbrica rossa del *Castell* perfumat de mitxevalisme, hieràtic d'antigor.

El vent bronía pessigolletjant l'altura.

La pendent s'acalava fins a mar en ondulacions verdes esquitades de casetes blanques.

Al enfront, el Puig de Randa, lulista solitari; al entrellum, els cims de la serra llevantina com bambolles de pedra esboyrades de llunyania; a mà-squerra, la cordillera del Nort com un graó del infinit; a man-dreta, la mar palpitant d'encisos blaus, enamorada y gelosa. Entre aquexes fites, la planura, paysatge gris, catifa del horitzó, ampla, immensa, delirant de transparencies.

Su-baix reposava llangorosament la Ciutat, de fesomia arabesca, tota blanca, miniaturada, ab cases y finestres de perfils nêts, com una grapada de daus d'ivori escampats a un cornaló de la badia blava.

Sobre un terraplè bèlich, espallissat d'herba seca, solcat de regates gratades per la pluja, el jove se sentí ple de natura, impregnat de vent, de llunyania, de cromatismes, de flayres boscanes, d'augusta beatitut. Sols sentia l'afany punyent d'atényer l'esperansa atropellant el temps fins a l'hora de veure n'Elisabet. Y, picada de frissor, sa sanch exultava de jubilacions.

Sa silueta se retallava devora la del Castell dins la lluminor del dia, totes dues petites, insignificants, davant l'esplèndida esclator de la natura.

El temps colava ab indiferència bruial. El jove, menesterós de moviment, comensà a devallar.

A mitjan coster, amagada dins el pinar com un niu de tórtera, hi trobau la *Capelleta*, una esglesiona moderna, axuta d'estil. Està bastida en lo lloch mateix hont la Mare-de-Deu recreà la fadiga del seu sirvent *St. Alonso Rodriguez* axugantli la suor del front ab drap textit de mans cèliques.

A la banda de la Vengeli veys la pedra hont reposava'l Sant.

Davant el temple s'esten una plasseta circular llivellada sobre la pendent, encortinada de geranis y circuida de pins.

Dins l'esglesieta oberta de pint'-en-ampla, les col-legiales de la *Puresa* cantaven la *Salve* «... *vita, dulcedo et spes nostra, salve!*» Era un chor de veus de cristall qui volaven puríssimes dins la gravetat difusa del pinar polsat pel vent.

N'Amador entrà a la *Capelleta* perfumada de teba devoció. Son cor se dilatà en effluvis de felicitat qui s'escampaven dolsament per venes y nirvis, pàl-lit de llavis, animat de color, els ulls engrandits per una visió de *vida, dolsura y esperansa*.

L'invadí un deliqui de ventura, un vessament de voluptuositat bullenta.

Dins l'ambient hi flotava encara'l chor de les nines, y'ls echos del pinar psalmetjaven gravement «... *vita, dulcedo et spes nostra, salve!*»

Un vol de mosques nadaven apaciblement dins el redòs del temple confiades y segures.

Les col-legiales, modestes y vaporoses, crispades de juvenesa, vestides de color-de-cel com un esbartinyol de libèl-lules, s'eren escampades pel bosch sembrantne una clapa de flors cordials.

Ensà y enllà, mitx-amagats per les mates, estols de gent mossona feyen la berena.

N'Amador exí del temple y fitorà'l camí ansiosament.

En el repeu del coster, n'Elisabet enfilava'l tirany acompanyada de la tia y una cosina.

Les ninetes del jove se constrenyeren fites en ella. Sentí una dolsa efusió qui llenegava per tot son esser, el seu front se tenyí lleugerament de color-de-sol, son pit sufrí una lleu constricció qui's manifestà en un suspir opach.

Pensà: «Les he de sortir a camí? ò les esperaré?»

Dubtà una estona.

Per una clarura, inconscientment vegé passar un conill peripatèich.

El pinar psalmetjava com un immens asceteri.

Ella pujava ab lentitut.

N'Amador resolgué: «Me té més compte esperar!»

Una ramatxada de vent convulsionà'ls pins com un incendi de flamarades verdes.

La ciutat pal·lidament blanca y la badia intensament blava tremolaven en el fons de la diafanitat.

Les emanacions del bosch embaumaven l'ayre d'olors reinoses.

Dins el caminoy envelat de pins s'hi retallava la silueta amada y'l jove la contemplava ab irradiacions d'èxtasi, ab extremitats de la sanch embriagada dins ses venes.

Ella s'acostava, l'esguardava, mitx-reya.

D'un tros enfora li recomenà discreció picardiosament, posant-se'l ventall plegat sobre'ls llavis.

Ayral signe de reserva indiferent en si, natural y tot, despertà en el jove recels y pressentiments.

A la paret-barana de la plassetta s'hi arrapaven els geranis de vert fadigat, com una esperança trémula qui lluyta per viure sostenguda per l'instint de propia conservació.

Sobre'l brancó terminal d'un pi s'hi engronsava un aucell embriagantse de la selvatge voluptuositat de la ventagada.

N'Elisabet y la companya eren entrades a resar.

El jove esperava defora, els ulls plens de pensaments, el pensament difús dins les remors del pinar, dins el buf del vent.

Per un tiranyet passava un garriguer magnífich de dignitat.

Sortint de l'esglesieta, ella tota indiferent s'endressà a n'Amador:

—De quant es a Ciutat?

—De vuy demati. Y vostè?—

Les acompanyantes s'hi acostaren:

—Voliem pujar fins a n'es Castell!...—

N'Amador s'oferí a acompanyarles. La dressera era fadigosa, pel camin-reyal tendrien més bon anar y... la passetjada duraria més! Partiren. Insensiblement els dos joves se retrassaven.

Ell, esguardantla ab devoció:

—Per qué no m'avisà ab quin tren vendria?—

L'onada d'aquell esguart s'injectava com una carícia dins la dermis de la jove y per un fenòmen de capilaritat psicològica se difonia per tot son esser produhintli pessigolleig de vellut com polsím de delícies.

Però respongué:

—Vaig trobar que no convenia...—

Sa veu era insegura ab la vacil·lació del qui obra empès per forces contraries.

Anava a matar esperances, malgrat sentirse atreta vers *ell*, presa dins una malla de misteri, torbada de rodament de pensa.

Quan ponderava ses qualitats ab les del *enamorat*... Nó; treu més no pensarhi!

Ses colors s'eren empal·lidides per la concentració sobre la voluntat de totes ses energies promptes a reprimir l'efusió natural de son cor.

—Per què?—

Ella feu un esforç visible.

Era arribat el moment de tallar, de rompre'ls lligams més o menys forts, però lligams sempre, qui l'unien ab el jove.

Seguien el camí qui s'enfilava ganya-ganya.

Sobre la Ciutat vagaven esbarts de coloms desfets per les fuecs del falcó; dins la badia, qualque vela aperduada; a la planura, un esvouvement de trasparencies.

Ella:

—Trob qu'he de rompre les relacions ab vostè.—

Sa mirada era dura; sos llavis se plegaven en una linia crúa y enravenada.

Ell insistí ab calma tempestuosa:

—Per què?

—Perque no puch seguir axí. Totduna que'l vaig veure, es meu co' sentí un immens afecte per vostè y aqueix afecte es anat crexent de llavo' en sà. Però jo estich compromesa: si seguía aquexes relacions, arribaría a estimarlo y sería desgraciada.—

La tivantor del seu posat s'afluxà, restant molla y endolsida com un arch qui engega la satgeta.

Pàl·lida, ferida per un ull de sol ponent, era bellíssima.

El pinar s'agitava ab convulsions morentes. El vent s'esquexava en el brancàm modulant monotonies agòniques.

«Arribaría a estimarlo!... Sería desgraciada!»

Aqueys mots s'eren embotits dins el cervell del jove com un quist morbós.

Y ell qui somniava esser estimat! Fer la felicitat d'ella!

Com un infant qui sorpren el mecanisme d'una jugueta y esvehit l'encant la rebutja, la tira, la potetja; axí n'Amador devant d'aquella revelació neta d'ella, l'envolcà dins una mirada d'amargors indexifrables, trempades d'odi, de despreci, de fàstich, de llástima.

En la boca de la jove, ara s'hi amagava un mitx-riure trist, de

resignació fatalista, y ell reparà que li mancava un caxal.—Com axí no se'n era adonat abans?—y ab veu qui malgrat tots els esforços no arribava a esser tranquila, li contestà:

—Vostè mateixa!—

Ella se disculpava. Volia esser amiga d'ell. Si dins la monotonia de sa existencia esdevenia qualche fet extraordinari, n'hi donaria compte... Que no conservàs mal concepte d'ella. Oh! D'axò n'hi sabia molt de greu, moltíssim!

—Què té que veure'l concepte que de noltros puga tenir un estern? No mos dona ni mos lleva res!—

Parlava ab una fredor cruel y amarga mirant el llunyedà.

—Oh! Es que vostè no es un estern per mí,... ni ho serà may!—

Fingia? Era sincera?

Sos ulls vibraven d'inquietuts infantivols, per ses galtes corrien fugacitats vermelloses.

Però l'encantament romanía trencat. El desengan ab la cruel brutalitat dels fets acabava d'esvehir el misteri d'amor qui feya més d'un any nodria'l cor del jove ab dolsures infinites. Y ses ninetes dilatades semblaven encalsar l'encelament de ses il·lusions, arrossegades pel vent dins la profunditat turquina del espay.

Encara una bufada de llebeig espolsà'ls pins en un últim espau de tristesa y desolació.

El sol declinava engarlandant el Castell de malenconies autunnals.

Tres aucells, ab vol coix, esgayaven el firmament anant a cercar redòs.

Els vidres d'una fàbrica reflectien el sol morent ab aparences d'incendi.

La Serra s'endolava de tonalitats moradenques.

El Ponent s'era rovellat.

.....

N'Amador devallà tot sol.

Dins un sospir tot dèbil s'esbravà l'últim perfum d'aquell somni.

L'esbart d'oronelles no hi era: havien emigrat atretes pel misteri fascinator de regions ignotes.

El fullàm de l'arbreda se secava y queya!

Era l'autumne, l' missatger dels frets hivernals qui embolcava la natura ab son gran alè de tristor.

La tristor de les coses qui se 'n van, de les coses passades!

Octubre de 1910